

κεφάλαιο 6

ο ρόλος του παιδαγωγού στην προσχολική αγωγή

Διδακτικοί στόχοι

Όταν ολοκληρωθεί η διδασκαλία του παρόντος κεφαλαίου
οι μαθητές και οι μαθήτριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν το ρόλο του/της παιδαγωγού στην τάξη.
- να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της συνεργασίας παιδαγωγού-γονέων.
- να κατανοήσουν τον καθοριστικό ρόλο του/της παιδαγωγού στην προσαρμογή του παιδιού στο Βρεφονηπιακό σταθμό.

6.1. Ο/η παιδαγωγός στην τάξη

Το έργο των παιδαγωγών Προσχολικής Αγωγής τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και πιο απαιτητικό, εξαιτίας των αλλαγών στο σύγχρονο τρόπο ζωής και των επιπτώσεών τους στα μικρά παιδιά.

Κι αυτό γιατί:

- ☀ Τα παιδιά μεγαλώνουν χωρίς συνομήλικούς τους, σε μικρές οικογένειες με λίγα ή καθόλου αδέρφια
- ☀ Τα διαμερίσματα είναι συχνά πολύ μικρά και δεν επιτρέπουν την ελευθερία των κινήσεων στα παιδιά
- ☀ Δεν υπάρχουν ελεύθεροι χώροι έξω από το σπίτι για να παίζουν τα μικρά παιδιά.
- ☀ Ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιβάλλει να εργάζονται συχνά και οι δύο γονείς, με αποτέλεσμα να απουσιάζουν συχνά από το σπίτι.
- ☀ Αυξάνονται, για λόγους, που έχουν να κάνουν με την εξέλιξη των ηθών και τον εκσυγχρονισμό του τρόπου ζωής οι τύποι των οικογενειών, όπως οι μονογονεϊκές, οι οικογένειες με ένα ή κανένα παιδί, οι ανύπαντρες μητέρες, οι οικογένειες όπου ο ένας από τους δύο γονείς εργάζεται μακριά, (π.χ. σε άλλη πόλη) κ.τ.λ.¹
- ☀ Όλο και μεγαλύτερο ρόλο παιδαγωγού παίζουν τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και Ενημέρωσης με δυσάρεστα αποτελέσματα. Οι εικόνες βίας που βλέπει μικρό παιδί αυξάνονται ραγδαία.

Το αποτέλεσμα είναι ότι περιορίζεται λόγω κοινωνικών συνθηκών ο ρόλος της οικογένειας, που, παρ'όλα αυτά, παραμένει ουσιαστικός και αυτό δημιουργεί μιά κατάσταση, στην οποία μπορεί να επιδράσει ο/η παιδαγωγός της Προσχολικής Αγωγής.

---

1. Οι καταστάσεις αυτές δεν πρέπει να χαρακτηρίζονται καλές ή κακές, αλλά απλώς διαφορετικές. Όμως είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν από την παρουσία τους.

Εικόνα 6.1

Η παιδαγωγός της προσχολικής ηλικίας είναι αρωγός στην προσπάθεια του παιδιού να εξερευνήσει τον κόσμο της γνώσης

Ο/η παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας είναι το πρώτο ενήλικο πρόσωπο εκτός οικογένειας με το οποίο έρχεται σε επαφή το νήπιο. Έχει σημασία ο/η παιδαγωγός να πλησιάσει κάθε παιδί και να το κάνει να αισθάνεται ευπρόσδεκτο στο χώρο του Νηπιαγωγείου. Ο/η παιδαγωγός πρέπει να το πλησιάσει ύστερα από προσεκτική παρατήρηση. Επίσης, οφείλει να έχει γνώσεις για την προσχολική ηλικία, ώστε να κατανοεί και να ερμηνεύει σωστά τη συμπεριφορά του νηπίου. Θα χρειαστεί οπωσδήποτε πρόσθετες πληροφορίες από τους γονείς του παιδιού, τις οποίες πρέπει να προσέξει ιδιαίτερα. Μεγάλη σημασία έχει να προσέξει όλα τα παιδιά, και όχι μόνο εκείνα που τραβούν το ενδιαφέρον του.

Σύμφωνα με τις τελευταίες θεωρήσεις, στόχος στο Νηπιαγωγείο είναι η **ενεργητική συμμετοχή** του νηπίου στην οικοδόμηση της γνώσης, με την υποβοήθηση του/της νηπιαγωγού. Με τη δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού το παιδί ενθαρρύνεται να προβλέπει, να ερευνά, να πειραματίζεται, να συγκρίνει, να ταξινομεί, να ανακαλύπτει σχέσεις, και έτσι να αναπτύσσεται νοητικά, οικοδομώντας συγχρόνως και τους απαραίτητους μηχανισμούς για την κατάκτηση της γνώσης. Η διαδικασία αυτή δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να αναλύει καταστάσεις, να δρα, να κρίνει, να αποκτά εμπιστοσύνη στις ικανότητές του και να γίνεται ολοένα και πιο αυτόνομο.

Εικόνα 6.2

Η παράλληλη συμμετοχή του/της παιδαγωγού κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας

Ο ρόλος του/της παιδαγωγού είναι η υποβοήθηση της ανάπτυξης των παιδιών και η ενθάρρυνση της ενεργητικής μάθησής τους. Συγκεκριμένα, η υποβοήθηση που παρέχει ο/η νηπιαγωγός αφορά:

1. Στη δημιουργία της κατάλληλης παιδαγωγικής ατμόσφαιρας. Προς την επίτευξη αυτού του σκοπού ο/η νηπιαγωγός θα ρυθμίσει τη συμπεριφορά της από την αρχή της χρονιάς μέχρι και το τέλος αυτής.
2. Στην οργάνωση πλούσιου σε ερεθίσματα σχολικού περιβάλλοντος (π.χ. με γωνιές ενασχόλησης), ώστε να υποβοηθείται η ενεργητική μάθηση.
3. Στη δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού, οι οποίες ενεργοποιούν τη σκέψη των νηπίων, προκαλούν τη δημιουργικότητά τους και προάγουν τη συμβολική τους λειτουργία (ιδιαίτερα τον προφορικό λόγο).
4. Στην προτροπή προς τα νήπια να καταφεύγουν σε ποικίλες κινητικές δραστηριότητες. Ο/η νηπιαγωγός έχει πάντα στο μυαλό της ότι, σύμφωνα με τα πρόσφατα επιστημονικά συμπεράσματα, η γνώση στην ηλικία αυτή πηγάζει κυρίως από τις κινητικές δραστηριότητες του ατόμου.
5. Στην οργάνωση με τέτοιο τρόπο της υποβοήθησης των νηπίων, ώστε να τους παρέχεται η δυνατότητα να οικοδομούν μόνα τους τις διάφορες γνώσεις και να αναπτύσσουν τις δεξιότητες τους.
6. Στη σύνταξη ημερησίων προγραμμάτων ενασχόλησης των νηπίων με αξιόνες τους στόχους που αναδύονται από τα ερεθίσματα των νηπίων.
7. Στην άντληση και διαπλοκή στόχων από όλους τους τομείς του Προγράμματος Σπουδών, ώστε να επιτυγχάνεται η ολόπλευρη ανάπτυξη των νηπίων.
8. Στην εμπλοκή κατά καιρούς όλων των νηπίων στον κύκλο εμπειριών

- και μάθησης που προβλέπονται από το Πρόγραμμα Σπουδών, ώστε να εξασφαλίζονται ίσες ευκαιρίες για όλα τα νήπια.
9. Στην επιψύχωση των δραστηριοτήτων και των αντικειμένων ενασχόλησης, ώστε να διευκολύνεται η αφομοίωσή τους από τα νήπια.
  10. Στην ενασχόληση του/της νηπιαγωγού κατά την παιδευτική διαδικασία με τα νήπια ή σε ομάδες ή με ολόκληρη την τάξη.
  11. Στον εντοπισμό τυχόν προβλημάτων στη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού.
  12. Στην εξατομικευμένη αντιμετώπιση των νηπίων, ιδιαίτερα όταν αντιμετωπίζουν προβλήματα μάθησης ή συμπεριφοράς.

Πολλές φορές καλλιεργείται η λανθασμένη εντύπωση ότι σκοπός του Νηπιαγωγείου είναι η προετοιμασία από πλευράς γνώσεων για το Δημοτικό σχολείο. Όμως όλο και περισσότερες έρευνες τα τελευταία χρόνια δείχνουν τη μεγάλη σημασία της Προσχολικής Αγωγής στην εξέλιξη του παιδιού.

Εικόνα 6.3

Η νηπιαγωγός παρατηρεί και υποβοηθά το μικρό παιδί στις εξατομικευμένες ενασχολήσεις του

Αν ο σκοπός του εκπαιδευτικού συστήματος είναι η κοινωνικοποίηση του παιδιού, μιά βαθμίδα που συμβάλλει σημαντικά σε αυτό, είναι η Προσχολική Αγωγή. Κι αυτό, γιατί δρα αντισταθμιστικά σε πολλές περιπτώσεις, προετοιμάζει το παιδί και το εξοπλίζει με τα κατάλληλα εφόδια, ώστε να αποκτήσει, σε όποιο βαθμό είναι δυνατό να γίνει αυτό, αυτογνωσία και να ενταχθεί στην ομάδα των συνομηλίκων του, προκειμένου προοδευτικά να γνωρίσει το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον του καλύτερα. Για όλα αυτά τα δύσκολα και σημαντικά πράγματα διατίθεται τόσο λίγος χρόνος, ώστε να θεωρείται υπερβολή ή σπατάλη χρόνου η ενασχόληση με την προετοιμασία από άποψη γνώσεων για την τυπική εκπαίδευση.

Αν το Νηπιαγωγείο επιτελεί σωστά το ρόλο του, η προετοιμασία για την τυπική εκπαίδευση γίνεται με έμμεσο, αλλά πιο ουσιαστικό τρόπο.

Ο/Η παιδαγωγός Προσχολικής Αγωγής κατά την εξάσκηση των καθηκόντων του/της:

- ☀ Δέχεται παιδιά με διαφορετικά χαρακτηριστικά σε μια συνήθως μεγάλη ομάδα.
- ☀ Αναγνωρίζει τα παιδιά με αποκλίνουσα συμπεριφορά και διαταραχές και καλείται να τα εντάξει-ενσωματώσει στην ομάδα.
- ☀ Δημιουργεί επαφές με γονείς και άλλους παιδαγωγούς και προσπαθεί να τις αξιοποιεί.
- ☀ Αν κατέχει διευθυντική θέση, έρχεται σε επαφή και με διάφορους φορείς, όπως Υπουργεία, Διευθύνσεις, Ο.Σ.Κ., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ο.Τ.Α. κ.ά.
- ☀ Διαθέτει το παιδαγωγικό υλικό και διανέμει τις ημερήσιες δραστηριότητες. Καλείται να αναπροσαρμόσει το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών, ώστε να είναι αποτελεσματικό (Hogemann, 2001).

Εικόνα 6.4

Ο ρόλος του παιδαγωγού κατά τη διάρκεια μιμητικών δραστηριοτήτων

Δεν ξέρουμε ακριβώς πώς θα είναι διαμορφωμένος ο κόσμος στο μέλλον και ποια γνώση θα είναι σημαντική. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε και είναι χρέος μας, ιδίως στην Προσχολική Αγωγή, είναι να διαμορφώσουμε στάσεις, συμπεριφορές και δεξιότητες που θα είναι χρήσιμες στη ζωή του παιδιού, του μετέπειτα ενήλικου. Τέτοιες στάσεις, και ικανότητες είναι η ευελιξία, η αγάπη στη μάθηση, η κριτική αυτονομία, η ετοιμότητα προσαρμογής και η ικανότητα αλλαγής, ώστε οι μελλοντικοί άνθρωποι να εκτιμούν με κριτική σκέψη τα πράγματα και να αποφασίζουν με κριτική σκέψη και δράση ποιες συνθήκες είναι επιθυμητές.

6.2. Η συνεργασία παιδαγωγού-γονέων

Τα τελευταία χρόνια η δουλειά στην Προσχολική Εκπαίδευση είναι αδιανόητη χωρίς τη συνεργασία των παιδαγωγών με τους γονείς. Η επικοινωνία με τους γονείς επιτυγχάνεται μόνο, αν οι γονείς και οι παιδαγωγοί τηρούν κάποιες βασικές αρχές, όπως υπόληψη και σεβασμό στην ιδιαιτερότητα και τη διαφορετικότητα του ρόλου καθενός και ανοχή στις διαφορετικές απόψεις. Οι γονείς έχουν κάθε λόγο να μαθαίνουν για την πρόοδο των παιδιών τους, για να ανατροφοδοτούν με τη δική τους συμβολή το έργο του/της παιδαγωγού.

Εικόνα 6.5

Οι γονείς απολαμβάνουν τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του Νηπιαγωγείου

Κάποιοι γονείς αισθάνονται συναισθηματική απώλεια, καθώς το παιδί τους γίνεται όλο και πιο ανεξάρτητο. Άλλοι νιώθουν ανακούφιση. Όποια και να είναι τα συναισθήματα που εγείρει η γρήγορη ανάπτυξη του παιδιού, η συμμαχία μεταξύ παιδαγωγού και γονέων μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη, καθώς ο ένας προσφέρει υποστήριξη και συνεργασία στον άλλον. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι, αν και το μικρό παιδί διακατέχεται από την τάση για ανεξαρτησία και δράση, έχει πάντα ανάγκη τους ενήλικες, για να του προσφέρουν μια σταθερή και ασφαλή βάση. Οι γονείς και οι παιδαγωγοί που έχουν καλή σχέση μπορούν να βοηθήσουν καλύτερα το παιδιά, ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες και τις ιδέες τους και ενθαρρύνοντας ο ένας τον άλλον.

Πολλοί παιδαγωγοί Προσχολικής Αγωγής αισθάνονται φόβο ή εκνευρισμό, όταν συνεργάζονται με τους γονείς. Κι αυτό, γιατί είναι αλήθεια ότι οι γονείς συνήθως υποστηρίζουν τη μοναδικότητα του παιδιού τους και θέλουν να την επιβάλουν και στον παιδαγωγό. Παράλληλα, η έλ-

λειψη εξειδικευμένων γνώσεων τους κάνει μερικές φορές να μη γνωρίζουν τον κατάλληλο τρόπο να αντιμετωπίζουν ορισμένες καταστάσεις αποτελεσματικά. Αυτές τις εξειδικευμένες γνώσεις, διαθέτει ο/η παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας, πλεονέκτημα που τον/την καθιστά κατάλληλο συνεργάτη των γονιών στην ανάπτυξη του παιδιού τους.

Η συνεργασία των γονιών στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία της Προσχολικής Αγωγής είναι πολύ σημαντική. Από τη μια οι γονείς είναι πολύ σημαντικός φορέας πληροφοριών για τα παιδιά. Το πώς αισθάνονται, το τι σκέπτονται και το πώς αντιδρούν τα παιδιά στα ερεθίσματα που τους προσφέρονται στην Προσχολική Εκπαίδευση, μπορούμε να πληροφορηθούμε από τους ίδιους τους γονείς. Από την άλλη οι γονείς είναι πολύτιμη βοήθεια στο έργο του/της νηπιαγωγού, αφού με χαρά θα προσφέρουν τις ειδικές ικανότητές τους βοηθώντας τον/την παιδαγωγό και εμπλουτίζοντας το σχεδιασμό του προγράμματος με τις δικές τους προτάσεις. Για παράδειγμα, οι σχολικές γιορτές ή οι επισκέψεις και οι εκδρομές γίνονται πολύ πιο εύκολες με τη συμβολή των γονιών.

Είναι καλό οι γονείς να φιλοξενούνται μερικές φορές στους χώρους της Προσχολικής Εκπαίδευσης, ύστερα από συνεννόηση. Η επίσκεψη αυτή χρειάζεται μια προκαταρκτική συζήτηση σχετικά με το πώς πρέπει να συμπεριφερθούν οι γονείς στο χώρο. Οι γονείς ύστερα από μια τέτοια εμπειρία θα καταλάβουν καλύτερα το δύσκολο έργο του/της παιδαγωγού προσχολικής ηλικίας και θα μπορούν να ερμηνεύουν καλύτερα αυτά που τους λένε τα παιδιά τους.

Εικόνα 6.7

Η συνεργασία παιδαγωγού και γονέων συμβάλλει στην καλύτερη διεξαγωγή των εξωσχολικών δραστηριοτήτων της Προσχολικής Αγωγής

Ο/η παιδαγωγός που αντιλαμβάνεται ότι οι πολιτισμικές συνήθειες και πεποιθήσεις για την ανατροφή των παιδιών ποικίλλουν από οικογένεια σε οικογένεια, είναι πάντα έτοιμος για διάλογο. Αν οι πεποιθήσεις τους α-

ντικρούονται, ο/η παιδαγωγός και η οικογένεια μπορούν να βρουν κοινά αποδεκτές λύσεις συζητώντας ένα πλήθος στρατηγικών μεθόδων και πρακτικών, μέχρι να φτάσουν σε συμφωνία. Αυτό απαιτεί πολύ καλές ικανότητες επικοινωνίας από την πλευρά του/της παιδαγωγού και την πεποίθηση ότι η οικογένεια είναι η πρωταρχική και θα παραμείνει η διαρκής πηγή επιρροής για το παιδί. Ο/η ικανή παιδαγωγός συνειδητοποιεί ότι, για να είναι καλός/ή στη δουλειά του/της, πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να ακούει προσεκτικά, να αντιλαμβάνεται τις απόψεις των γονιών και να κατευθύνει τις συζητήσεις σε περιοχές όπου μπορεί να υπάρξει συμφωνία.

Η εχεμύθεια και η διακριτικότητα είναι πολύ σημαντικά χαρίσματα στην επικοινωνία αλλά είναι ακόμα σημαντικότερο για έναν/μία παιδαγωγό. Αν δημιουργηθεί κοινή βάση εμπιστοσύνης, μπορεί να ανοιχτούν και οι γονείς καλύτερα και τα θέματα που σχετίζονται με το παιδί να αντιμετωπιστούν καλύτερα.

Τέλος, κατά διαστήματα σε όλη τη διάρκεια του χρόνου είναι καλό να προσκαλούμε τους γονείς σε γιορτές και εκδηλώσεις, ώστε να βλέπουν τα κατορθώματα των παιδιών τους και να ικανοποιούνται. Η όλη αυτή διαδικασία αφορά και στο να κατανοήσουν και άλλη μια πλευρά του έργου των Παιδαγωγών και να αισθάνονται ότι συμμετέχουν και παρακολουθούν τα γεγονότα στην ανάπτυξη του παιδιού τους.

Συνοπτικά, σχετικά με τη **σχέση-συνεργασία** παιδαγωγών και γονέων, μπορούμε να πούμε:

- ☀ Οι αμοιβαίες σχέσεις γονέων και παιδαγωγών απαιτούν αμοιβαίο σεβασμό, συνεργασία, μοίρασμα ευθυνών και διαπραγμάτευση των διαφωνιών με σκοπό την επίτευξη των κοινών στόχων.
- ☀ Οι παιδαγωγοί συνεργάζονται με τις οικογένειες, ξεκινώντας και διατηρώντας συχνή επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών.
- ☀ Οι γονείς είναι καλοδεχούμενοι να συμμετέχουν σε αποφάσεις που αφορούν στη φροντίδα και την εκπαίδευση του παιδιού τους. Οι γονείς μπορούν να παρακολουθούν και να συμμετέχουν στο πρόγραμμα καθώς και να βοηθούν στη λήψη αποφάσεων σχετικά με αυτό.
- ☀ Οι παιδαγωγοί αναγνωρίζουν τις επιλογές και τους στόχους των γονέων και ανταποκρίνονται με ευαισθησία και σεβασμό στις προτιμήσεις και τις έγνοιες τους, χωρίς να αποποιούνται την επαγγελματική τους υπευθυνότητα απέναντι στα παιδιά.
- ☀ Οι παιδαγωγοί και οι γονείς μοιράζονται τη γνώση τους για το παιδί και τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται και μαθαίνει μέσα από καθημερινή επικοινωνία και προγραμματισμένες συναντήσεις. Οι

παιδαγωγοί βοηθούν την οικογένεια, με τρόπο που να προάγουν, κατά το δυνατό βαθμό, τις δυνατότητες της οικογένειας στη λήψη αποφάσεων.

- ☀ Για την εκπλήρωση μιας πιο ολοκληρωμένης και έγκυρης πληροφόρησης σχετικά με τα παιδιά, το πρόγραμμα εμπλέκει και τους γονείς στην ατομική αξιολόγηση.
- ☀ Το πρόγραμμα συνδέει τις οικογένειες και με άλλες υπηρεσίες και αναγνωρισμένους φορείς, όπου και όταν χρειάζεται.
- ☀ Παιδαγωγοί, γονείς και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και φορείς που σχετίζονται με τα παιδιά, καθώς και εξωτερικοί συνεργάτες και σύμβουλοι πρέπει να βρίσκονται σε συνεχή διάλογο για τις εξελίξεις στο χώρο της Παιδαγωγικής (Sue Bredekamp & Carol Copple, 1998).

6.3. Η συμβολή του/της παιδαγωγού στην προσαρμογή του παιδιού στο Βρεφονηπιακό σταθμό - Νηπιαγωγείο

Οι πρώτες ημέρες στο κέντρο Προσχολικής Αγωγής (Βρεφονηπιακό σταθμό-Νηπιαγωγείο) είναι συνήθως πολύ δύσκολες για όλους, παιδιά, γονείς αλλά και παιδαγωγούς. Τα παιδιά συνήθως δεν έχουν απομακρυνθεί ποτέ από το σπίτι τους και όταν έρθουν σε ένα χώρο με τον οποίο δεν είναι εξοικειωμένα τρομάζουν και αντιδρούν με κλάματα και άλλου είδους έντονες συμπεριφορές. Από την άλλη, και οι γονείς πολλές φορές ανησυχούν και αυτή τους η αγωνία γίνεται αντιληπτή από τα παιδιά, που έχουν αυξημένο διαισθητικό κριτήριο.

Εικόνα 6.8

Η φιλική διάθεση της παιδαγωγού είναι απαραίτητη για την ομαλή προσαρμογή του παιδιού

Ο/η παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας πρέπει να προσπαθήσει να γνωρίσει τους μαθητές και τους γονείς τους. Κάθε παιδί διαφέρει από το άλλο, και καθένα έχει διαμορφωθεί από τη δική του οικογένεια και το κοινωνικο-οικονομικο-πολιτισμικό περιβάλλον από το οποίο προέρχεται. Για τα παιδιά είναι σημαντικό βίωμα να συνυπάρχουν, συνήθως για πρώτη φορά, με άλλα παιδιά με διαφορετικές γνώμες, προσωπικότητα, ήθη και έθιμα, με άλλη κουλτούρα. Στην αρχή υποστηρίζουν αυτό με το οποίο είναι εξοικειωμένα από το σπίτι τους. Σιγά-σιγά εξοικειώνονται με την παρουσία των άλλων παιδιών και ύστερα από παρέμβαση του/της παιδαγωγού μπορούν και προσαρμόζονται στις νέες ιδέες, ώσπου να τις ενσωματώνουν στις εμπειρίες τους και να τις εφαρμόζουν και στο χώρο του σπιτιού τους.

Η διαδρομή είναι μεγάλη, ώσπου τα παιδιά να κατανοήσουν ότι σε κάθε διαφορετικό πρόβλημα υπάρχουν διαφορετικές απαντήσεις και ότι υπάρχουν καταστάσεις που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σωστές ή λανθασμένες, χωρίς να σημαίνει αυτό ότι γίνονται όλα αποδεκτά πάντοτε.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι για πρώτη φορά το παιδί θα έρθει σε επαφή με διαφορετικές καταστάσεις και συνθήκες καθημερινής διαβίωσης. Ως επακόλουθο, οι εξελίξεις που θα προκύψουν έχουν άμεση σχέση με την δόμηση της προσωπικότητας του κάθε παιδιού. Ενδεχομένως τα παιδιά των εργαζόμενων γονέων να έχουν εξοικειωθεί με τις αλλαγές και να προσαρμόζονται ευκολότερα από άλλα που, από την πρώτη ημέρα της γέννησής τους, δεν έχουν εξοικειωθεί στην απομάκρυνση από το οικείο περιβάλλον του σπιτιού ή από τους γονείς.

Σε περιπτώσεις που οι γονείς αισθάνονται ότι μπορεί να δημιουργηθούν προβλήματα με την απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι, μπορεί να γίνει σταδιακή εξοικείωση με το χώρο του σχολείου με επισκέψεις πριν από την έναρξη του σχολικού προγράμματος, με την παρουσία των γονέων. Στη συνέχεια, στην αρχή του σχολικού προγράμματος (δηλαδή τις πρώτες ημέρες) η παραμονή των παιδιών μπορεί να έχει κλιμακούμενη αύξηση της διάρκειας, χωρίς τη συμμετοχή των γονέων, ύστερα από απόφαση του/της παιδαγωγού. Το παραπάνω χρειάζεται προσοχή στο χειρισμό, γιατί υπάρχει κίνδυνος ορισμένα που δεν είναι εξοικειωμένα σε διαφορετικά περιβάλλοντα να χρησιμοποιήσουν την έντονη αντίδραση, ώστε να πετύχουν την αναβολή της απομάκρυνσης. Είναι θέμα συνεργασίας παιδαγωγού και γονέων πώς θα αντιμετωπιστεί η κάθε διαφορετική περίπτωση.

6.4. Συνεργάτες της Προσχολικής Αγωγής

Πολλές φορές οι γνώσεις των παιδαγωγών είναι πιθανόν να μην επαρκούν για να αντιμετωπίσουν όλες τις καταστάσεις και τα προβλήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο της Προσχολικής Αγωγής. Γι' αυτό είναι ωφέλιμη η συνεργασία των παιδαγωγών με ειδικούς επιστήμονες, όπως παιδοψυχολόγους, ειδικούς νηπιαγωγούς ή και κοινωνιολόγους.

Συγκεκριμένα, ενώ τα νηπιαγωγεία διαθέτουν Σχολικό Σύμβουλο, στον οποίο δύνανται να προστρέξουν οι νηπιαγωγοί ανάλογα με τις περιπτώσεις που αντιμετωπίζουν, στους Βρεφονηπιακούς σταθμούς δεν υπάρχει κάποια θεσμοθετημένη παροχή συμβουλευτικής υπηρεσίας. Ορισμένοι παιδικοί σταθμοί (κυρίως ιδιωτικοί) συνεργάζονται με ψυχολόγους-συμβούλους, για την αντιμετώπιση παιδιών με προβληματική συμπεριφορά π.χ. προβλήματα υπερκινητικότητας, αδυναμίας αποχωρισμού από το οικογενειακό περιβάλλον, υπερβολικής ευαισθησίας, αντιμετώπισης προβλημάτων που προκύπτουν μετά από θάνατο ή διαζύγιο κ.ά.. Σε πολλές περιπτώσεις τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά προέρχονται από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, οπότε και χρειάζεται η συνδρομή των κοινωνιολόγων.

Για την αντιμετώπιση παιδιών με ειδικές ανάγκες, σε επίπεδο κρατικής πρόνοιας έχει δημιουργηθεί και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας το Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, όπου φοιτούν και Νηπιαγωγοί Ειδικής Αγωγής. Όταν θα αποφοιτήσουν αυτοί (οι πρώτοι αποφοιτούν το 2002) και στελεχώσουν την Προσχολική Εκπαίδευση, πρόκειται να προσφέρουν σημαντικό έργο και έρχονται να καλύψουν ένα τεράστιο κενό στο χώρο της Προσχολικής Αγωγής, αλλά και της ειδικής αγωγής γενικότερα.

Η συνεργασία των παιδαγωγών της προσχολικής αγωγής με τους παραπάνω ειδικούς επιστήμονες πρέπει να είναι συνεχής και θεσμοθετημένη και όχι περιστασιακή. Ταυτόχρονα, ο/η παιδαγωγός της προσχολικής ηλικίας θα πρέπει να επιμορφώνεται συνέχεια, για να μπορεί να διευρύνει τις γνώσεις του/της και να εκσυγχρονίζει τις μεθόδους του/της, ώστε να είναι πάντοτε ικανός/ικανή να αντιμετωπίζει τις καταστάσεις που προκύπτουν. Σε συνδυασμό με τους συνεργάτες του/της που θα προσφέρουν ειδικό έργο, θα είναι δυνατόν να ανταποκρίνεται καλύτερα στους σκοπούς της Προσχολικής Αγωγής, που είναι τόσο σημαντικοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Το έργο των παιδαγωγών Προσχολικής Αγωγής τα τελευταία χρόνια γίνεται όλο και πιο απαιτητικό εξαιτίας των αλλαγών στο σύγχρονο τρόπο ζωής και των επιπτώσεών τους στα μικρά παιδιά. Το αποτέλεσμα είναι ότι περιορίζεται λόγω κοινωνικών συνθηκών ο ρόλος της οικογένειας, που, παρόλα αυτά, παραμένει ουσιαστικός.

Σύμφωνα με τις σύγχρονες θεωρήσεις, στόχος της Προσχολικής Αγωγής είναι η ενεργητική συμμετοχή του νηπίου στην οικοδόμηση της γνώσης με την υποβοήθηση του/της παιδαγωγού. Με τη δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού το παιδί ενθαρρύνεται να προβλέπει, να ερευνά, να πειραματίζεται, να συγκρίνει, να ταξινομεί, να ανακαλύπτει σχέσεις και έτσι να αναπτύσσεται νοητικά, οικοδομώντας συγχρόνως και τους απαραίτητους μηχανισμούς για την κατάκτηση της γνώσης. Η διαδικασία αυτή δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να αναλύει καταστάσεις, να δρα, να κρίνει, να αποκτά εμπιστοσύνη στις ικανότητες του και να γίνεται ολοένα και πιο αυτόνομος.

Η δουλειά στην Προσχολική Αγωγή είναι δύσκολη χωρίς τη συνεργασία των νηπιαγωγών με τους γονείς. Η επικοινωνία με τους γονείς επιτυγχάνεται μόνο, αν οι γονείς και οι παιδαγωγοί τηρούν κάποιες βασικές αρχές, όπως, υπόληψη και σεβασμό στην ιδιαιτερότητα και τη διαφορετικότητα του ρόλου καθενός και ανοχή στις διαφορετικές απόψεις.

Οι πρώτες ημέρες στο κέντρο Προσχολικής Αγωγής (Βρεφονηπιακό σταθμό-Νηπιαγωγείο) είναι συνήθως πολύ δύσκολες για όλους, παιδιά, γονείς αλλά και παιδαγωγούς. Γεγονός είναι ότι για πρώτη φορά το παιδί έρχεται σε επαφή με διαφορετικές καταστάσεις και συνθήκες και οι εξελίξεις που θα προκύψουν επηρεάζουν την προσωπικότητά του. Έργο του/της παιδαγωγού προσχολικής ηλικίας είναι να βοηθήσει στην ένταξη του παιδιού στο χώρο του Νηπιαγωγείου, στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς και στην ομαλή κοινωνικοποίησή του.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

1. Αναλύστε τους λόγους για τους οποίους ο ρόλος του/της παιδαγωγού προσχολικής ηλικίας έχει γίνει πολύπλοκος και πολύ σημαντικός σήμερα.
2. Να διερευνήσετε και να καταγράψετε τους τομείς συνεργασίας γονέων -παιδαγωγών.
3. Να αναφέρετε πρακτικές που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τον/την παιδαγωγό προσχολικής ηλικίας στην ενσωμάτωση παιδιών με προβλήματα ένταξης.
4. Να αναφέρετε τους φορείς που μπορούν να συνεργαστούν με τους παιδαγωγούς και τους γονείς των παιδιών προσχολική ηλικίας στην Ελλάδα. Αναλύστε το ρόλο καθενός. Φτιάξτε έναν κατάλογο με διευθύνσεις και τηλέφωνα των φορέων αυτών.